

SMJERNICE

ZA PROVOĐENJE JAVNE NABAVE ARHITEKTONSKIH USLUGA 2018.

Zagreb, 25. siječnja 2018.godine

1. UVOD

„Javni zahvati u prostoru su sveprisutni i najvidljiviji. Za kvalitetu sveukupnog izgrađenog prostora od vitalne je važnosti da javni naručitelji u realizaciji svojih projekata osiguraju visoke standarde kvalitete. Za ukupnu sliku izgrađenog prostora arhitektonska vrsnoća je važna bez obzira na to radi li se o zgradama, javnim prostorima, krajobraznim ili infrastrukturnim zahvatima.

Principi kvalitete moraju obuhvatiti sve aktivnosti koje imaju izravan i/ili neizravan utjecaj na kvalitetu izgrađenog prostora. Također, kako je gradnja dugotrajan proces, neophodno je osigurati da se njena izvedba i planiranje odvija na profesionalan i transparentan način.“ Arhitektonske politike Republike Hrvatske 2013. - 2020. Apolitika, Nacionalne smjernice za vrsnoću i kulturu građenja.

Arhitektonska, ali i sve ostale inženjerske struke, već cijeli niz godina, sudjeluju u primjeni i provedbi *Zakona o javnoj nabavi* (NN 120/2016), te, uz značajan stručni i profesionalni angažman, čine sve da svoje djelovanje u prostoru, uvjetovano odredbama spomenutog zakona, učine najboljim za izgrađeni i neizgrađeni prostor, najracionalnijim u smislu troškova investicije te najkvalitetnijim u smislu odabira funkcionalnih, oblikovnih i tehničkih karakteristika građevina uz kontinuiranu skrb o racionalnom korištenju i zaštiti prostora.

U praksi je bila dugogodišnja primjena odredbi nekadašnjeg *Zakona o javnoj nabavi*, prema kojima se za najveći dio arhitektonskih usluga provodi postupak javne nabave, kod kojeg se, uz zadovoljavanje osnovnih formalnih uvjeta za pristup javnom nadmetanju, za odabir konačnog ponuditelja odabirao onaj koji je ponudio uslugu po najnižoj cijeni.

Najniža cijena arhitektonske usluge, u pravilu, ne znači da će naručitelj dobiti najbolju uslugu. Dapače, najniža cijena arhitektonske usluge, najčešće rezultira lošim arhitektonskim rješenjima i nedovoljno kvalitetnim prostornim planovima. Rješenjima koja su nedovoljno dorađena, prostorno, funkcionalno i oblikovno neprihvatljiva te tehnički nekvalitetno i neekonomično riješena.

Zbog toga je kvalitetan izbor pružatelja usluga nužan uvjet za osiguranje visokog standarda kvalitete njegove usluge. Osim toga, na taj se način štiti ulaganje javnog naručitelja i osigurava realizacija uz optimalne troškove.

Europska unija, suočena s istim problemima, izradila je novu EU direktivu o javnoj nabavi (EUPD 2014) koja je nakon toga prenesena u novi *Zakon o javnoj nabavi* (NN 120/2016) koji je stupio na snagu 1. siječnja 2017. godine. Jedna od najvažnijih izmjena koju novi ZJN 2016 donosi jest da cijena više ne može biti jedini kriterij za odabir ponuda odnosno dodjelu ugovora. Ekonomski najpovoljnija ponuda (ENP) određena je kao jedini kriterij za odabir ponude.

Suočeni s posljedicama dugogodišnje primjene odredbi starog *Zakona o javnoj nabavi*, Hrvatska komora arhitekata kao institucija s javnim ovlastima, preuzima na sebe obvezu izvršiti analizu dosadašnje primjene *Zakona o javnoj nabavi* te izraditi obnovljene *Smjernice za provođenje javne nabave arhitektonskih usluga*.

Hrvatska komora arhitekata, još je 2012.g. osnovala *Povjerenstvo za unaprjeđenje javne nabave arhitektonskih usluga*, koje je kroz razdoblje od gotovo tri godine, pratilo provođenje postupke javne nabave arhitektonskih usluga, analiziralo prikupljene podatke te raspravljalo i predložilo najkvalitetnije modele nabave arhitektonskih usluga. Konačno, Upravni odbor Hrvatske komore arhitekata, na svojoj sjednici 20. svibnja 2015.g. donosi *Smjernice za odabir postupka javne nabave arhitektonskih usluga*.

S obzirom da je 01. siječnja 2017.g. stupio na snagu novi *Zakon o javnoj nabavi* (NN 120/2016), Hrvatska komora arhitekata, zajedno s Hrvatskom gospodarskom komorom pristupa obnavljanju navedenih smjernica, kako bi se istima unaprijedila i olakšala primjena kriterija vrednovanja ponuditelja arhitektonskih usluga kod odabira ekonomski najpovoljnije ponude u sustavu javne nabave.

Smjernice, prije svega, trebaju biti alat za kvalitetniju primjenu odredbi postojećeg *Zakona o javnoj nabavi*. One su usmjerene na sve dionike u procesu javne nabave, a posebice na naručitelje arhitektonskih usluga.

One omogućuju da se arhitektonske usluge pribavljaju na transparentan način, uz uvažavanje kriterija arhitektonske vrsnoće, održivosti, funkcionalnosti i kvalitete usluge uz optimalno trošenje sredstava.

2. KVALITETA I CIJENA ARHITEKTONSKIH USLUGA

Arhitektura je umjetnost građenja, oblikovna nadgradnja tehničkog čina nastajanja čovjekova životnog prostora. Vrsnoća arhitekture je javni interes, jer se podizanjem razine kvalitete izgrađenog prostora izravno utječe na kvalitetu života građana. Vrsnoća arhitekture nije i ne može biti slučajnost. Ona je rezultat koordiniranog djelovanja arhitektonske i drugih struka, uz visoku društvenu svijest i političku volju.

Arhitektonske politike Republike Hrvatske 2013. - 2020. ApolitikA, Nacionalne smjernice za vrsnoću i kulturu građenja:

„Kvalitetno prostorno planiranje osnovni je preduvjet zaštite i očuvanja prostora kao temeljnog nacionalnog dobra te osiguranja održivog prostornog razvoja.“

Direktiva 2005/36/EZ Europskog Parlamenta i Vijeća definira:

„Arhitektonski projekt, kvaliteta građevina, njihova uklopljenost u okoliš, poštovanje prirodnog i urbanog krajobraza i javne i privatne baštine pitanja su od javnog interesa.“

Preporuka Vijeća arhitekata Europe (ACE):

„Arhitektonske usluge vrlo su specifične, jer su, po svim svojim karakteristikama, izričito intelektualne. Isto ne znači da se na njih ne mogu primijeniti općepriznata pravila o pribavljanju usluga, ali u postupku, naročito pri određivanju kriterija za selekciju arhitekata, treba na prvo mjesto postaviti kriterij kvalitete. Obzirom da su arhitektonske usluge uvijek od velikog javnog interesa, kriterij temeljen na cijeni usluge potpuno je neprihvatljiv.“

Kako bi se osigurao standard kvalitete arhitektonske usluge, Hrvatska komora arhitekata, 13. prosinca 2013. godine donosi *Pravilnik o standardu usluga ovlaštenih arhitekata* kojim uređuje sadržaj usluge i s tim povezan izračun norma sati za rad arhitekata (izvršitelja) za poslove izrade dokumenata prostornog uređenja, izrade projekata i tehničkog savjetovanja investitora i nadzora nad gradnjom.

Prema zahtjevu Hrvatske komore arhitekata, agencija za istraživanje tržišta Ipsos Puls je tijekom 2014. godine provela istraživanje o osnovnim parametrima poslovanja arhitektonskih ureda. Istraživanje je provedeno na reprezentativnom uzorku članova HKA-a s osnovnim ciljem određivanja vrijednosti prosječne cijene radnog sata koju su arhitektonski uredi ostvarili na tržištu tijekom 2013. godine.

Hrvatska komora arhitekata smatra da je navedenu cijenu neophodno potrebno koristiti kao referentnu prilikom kalkulacije po *Pravilniku o standardu usluga Hrvatske komore arhitekata*. Tako formirana cijena je očekivana vrijednost usluge koja jamči naručitelju da će mu rezultat obavljene usluge biti isporučen u okviru njegovih traženja i očekivanja, te da će u potpunosti ispuniti njegove zahtjeve koje je definirao kroz dokumentaciju za nadmetanje.

Stoga, cijena arhitektonske usluge koja bi znatno odstupila od preporučene vrijednosti očekivane usluge, rezultat je ili nerazumijevanja ili ignoriranja naručiteljevih zahtjeva, što, u konačnici, rezultira uslugom koja nije na razini očekivanja od strane naručitelja, ili neželjenog naknadnog povećanja cijene usluge.

Uslugu izračuna procijenjene vrijednosti nabave usluga iz područja prostornog uređenja, projektiranja, stručnog i projektantskog nadzora i vođenja gradnje za javnog naručitelja, kao i provjere neuobičajeno niske cijene najpovoljnije ponude javne nabave usluga, obavlja povjerenstvo strukovne organizacije - Hrvatske komore arhitekata.

Javne građevine i javni prostori trebaju biti visoke kvalitete, što podrazumijeva kvalitetno oblikovanje, održivost, pristupačnost, zdravo korištenje i kvalitetnu izvedbu. Visokom kvalitetom u planiranju, projektiranju i realizaciji javnih investicija javni naručitelj postavlja standarde i pridonosi općem razvoju

kvalitete izgrađenog i neizgrađenog prostora te daje pozitivan primjer i privatnim ulagačima i naručiteljima.

Ulaganja u gradnju su najveća i najdugoročnija društvena investicija, pa je prilikom donošenja odluka o njima potrebno razmišljati dugoročno. Javni naručitelji moraju u interesu javnosti postići optimalan odnos cijene gradnje i energetske učinkovitosti, arhitektonske vrsnoće, funkcionalnosti i gospodarske opravdanosti.

Principi kvalitete moraju obuhvatiti sve aktivnosti koje imaju izravan i/ili neizravan utjecaj na kvalitetu gradnje. Također, kako je planiranje i gradnja dugotrajan proces, neophodno je osigurati da se njena izvedba odvija na profesionalan i transparentan način. Ulaganje u kvalitetnu arhitektonsku uslugu, obrnuto je proporcionalno ukupnim troškovima gradnje, jer samo kvalitetan projekt i stručni nadzor mogu osigurati optimalan odnos cijene gradnje i kvalitete izvedenih radova, u skladu s očekivanjima naručitelja.

Nasuprot danas prisutnom uskom sektorskom planiranju, prostorno planiranje temeljeno na načelima struke treba doprinijeti daljnjem unapređenju gospodarskih, društvenih, prirodnih, kulturnih i ekoloških polazišta održivog razvoja u prostoru Republike Hrvatske.

Samo se integralnim sagledavanjem prostora mogu definirati smjernice i strategija prostornog razvoja te uskladiti razvoj pojedinih područja u skladu sa stvarnim potrebama, prostornim mogućnostima te zaštitom Hrvatskog prostora kao temeljnog nacionalnog dobra, pri čemu su značaj i uloga prostornih planera nezaobilazni.

3. OPSEG ARHITEKTONSKIH USLUGA

Zakon o poslovima i djelatnostima prostornog uređenja i gradnje (NN 78/2015) definirao je zadaće arhitektonske struke u području prostornog uređenja i gradnje.

A/ STRUČNI POSLOVI PROSTORNOG UREĐENJA

Zadaća arhitektonske struke u obavljanju stručnih poslova prostornog uređenja je obavljanje tih poslova u svojstvu odgovornog voditelja izrade nacrtu prijedloga prostornih planova i izvješća o stanju u prostoru i obavljanja drugih stručnih poslova prostornog uređenja u okviru znanja stečenog obrazovanjem i radom.

B/ POSLOVI PROJEKTIRANJA

Zadaće arhitektonske struke u obavljanju poslova projektiranja su:

- izrada arhitektonskih projekata za zgrade te projekata instalacije vodovoda i kanalizacije u zgradama
- izrada iskaza procijenjenih troškova građenja u okviru zadaća za koje je arhitektonska struka ovlaštena za projektiranje
- izrada projekata krajobraznog uređenja za sve građevine i projekata krajobrazne arhitekture
- izrada arhitektonskog projekta postojećeg stanja za zgrade i objekte krajobrazne arhitekture
- utvrđivanje ispunjavanja temeljnih zahtjeva za građevinu za zgrade i objekte krajobrazne arhitekture, s izradom dokaza o ispunjavanju temeljnih zahtjeva, u okviru zadaća za koje je arhitektonska struka ovlaštena za projektiranje
- izrada dijelova projekta uklanjanja za sve građevine, u okviru zadaća za koje je arhitektonska struka ovlaštena za projektiranje
- izrada projekta postojećeg stanja za zgrade i objekte krajobrazne arhitekture
- nostrifikacija arhitektonskih projekata.

Zadaće struke koje su ovlašteni obavljati ovlašteni krajobrazni arhitekti uređuje se statutom Komore, u koju se udružuju ovlašteni arhitekti.

C/ POSLOVI STRUČNOG NADZORA GRAĐENJA

Arhitektonska struka u obavljanju poslova stručnog nadzora građenja provodi nadzor nad izvođenjem radova koje je prema ovome Zakonu ovlaštena projektirati.

Arhitektonska struka može obavljati i poslove stručnog nadzora izvođenja radova na zgradama koje je prema zakonu ovlaštena projektirati građevinska struka, a za koje prema posebnom propisu nije potrebna kontrola glavnog projekta.

D/ POSLOVI VOĐENJA GRAĐENJA

Arhitektonska struka u obavljanju poslova vođenja građenja vodi građenje građevina i izvođenje radova koje je prema zakonu ovlaštena projektirati.

Arhitektonska struka može obavljati i poslove vođenja građenja zgrada i izvođenja radova na zgradi koje su prema zakonu ovlaštene projektirati arhitektonska i građevinska struka.

E/ POSLOVI PROJEKTANTSKOG NADZORA

Arhitektonska struka u obavljanju poslova projektantskog nadzora obavlja projektantski nadzor nad izvođenjem radova koje je prema zakonu ovlaštena projektirati.

4. JAVNA NABAVA ARHITEKTONSKIH USLUGA

Zakonom o javnoj nabavi (NN 120/2016) koji je stupio na snagu 01. siječnja 2017.g. omogućavaju se se različiti postupci pribavljanja usluga ovlaštenih arhitekata, ovlaštenih arhitekata – urbanista, ovlaštenih voditelja građenja, od strane javnih Naručitelja i to:

1. projektni natječaj za najbolje rješenje koji prethodi pregovaračkom postupku bez prethodne objave poziva na nadmetanje
2. natjecateljski dijalog – kriterij za odabir ponude je isključivo ekonomski najpovoljnija ponuda
3. otvoreni ili ograničeni postupak - kriterij za odabir ponude je ekonomski najpovoljnija ponuda

Sve više su u javnoj nabavi zastupljeni projektni natječaj, međutim za dio usluga koje se odnose na usluge stručnog nadzora te na usluge projektiranja kod kojih se radi o tehničkoj razradi dokumentacije (jer npr. već postoji idejno rješenje ili idejni projekt), rekonstrukcije, dogradnje, prenamjene, unutarnja uređenja, obnove pročelja i sl. gdje nije moguće provesti javni projektni natječaj, uglavnom se koriste drugi postupci pribavljanja usluga, pri čemu kriterij za odabir mora biti ekonomski najpovoljnija ponuda.

Također, posljednjih godina svjedoci smo da se za izradu prostornih planova koji imaju pravnu prirodu pod zakonskog propisa, gotovo uopće ne provodi javna nabava već se ti poslovi provode u okviru jednostavne nabave, što zbog dugotrajne i složene procedure, potrebe učešća stručnjaka drugih struka i iznimne osjetljivosti imaju za posljedicu često nedostatnu kvalitetu prostornih planova i polagano ali kontinuirano zamiranje planerske struke.

Zakon o javnoj nabavi (NN 120/2016), čl. 284:

- (1) *Ekonomski najpovoljnija ponuda utvrđuje se na temelju cijene ili troška, primjenom pristupa isplativosti, kao što je trošak životnog vijeka, u skladu s pododjeljkom 2. ovoga odjeljka, te može uključivati najbolji omjer između cijene i kvalitete, koji se ocjenjuje na temelju kriterija, uključujući kvalitativne, okolišne ili društvene značajke, povezanih s predmetom nabave*

- (2) *Kriteriji iz stavka 1. ovoga članka mogu obuhvaćati na primjer:*
- 1. kvalitetu, uključujući tehničku vrijednost, estetske i funkcionalne značajke, pristupačnost, rješenje za sve korisnike, društvene, okolišne i inovativne značajke te trgovanje i uvjete trgovanja*
 - 2. organizaciju, kvalifikacije i iskustvo osoblja angažiranog na izvršenju određenog ugovora, ako kvaliteta angažiranog osoblja može značajno utjecati na razinu uspješnosti izvršenja ugovora, ili*
 - 3. usluge nakon prodaje i tehničku pomoć, uvjete isporuke kao što su datum isporuke, proces isporuke i rok isporuke ili rok izvršenja.*
- (3) *Element troška može biti i u obliku fiksne cijene ili troška na temelju čega se gospodarski subjekti natječu samo po kriterijima kvalitete.*
- (4) *Javni naručitelj ne smije odrediti samo cijenu ili samo trošak kao jedini kriterij za odabir ponude te u tom slučaju relativni ponder cijene ili troška ne smije biti veći od 90 %.*

Zakon o javnoj nabavi (NN 120/2016), čl. 286:

- (1) *Javni naručitelj mora u dokumentaciji o nabavi odrediti relativni ponder koji dodjeljuje svakom pojedinom kriteriju koji je odabran u svrhu određivanja ekonomski najpovoljnije ponude, osim kada se on utvrđuje samo na temelju cijene.*
- (2) *Ponderi se mogu izraziti određivanjem raspona s odgovarajućom maksimalnom razlikom, a ako ponderiranje nije moguće zbog objektivnih razloga, javni naručitelj navodi kriterije od najvažnijeg prema manje važnom.*

Kriteriji mogu biti različiti, bitno je da su povezani s predmetom nabave te da se primjenjuju načela nabave. Konačno, određivanje kriterija za odabir ponude jest definiranje relativne važnosti (ponderiranje) cijene i kvalitete u nabavi arhitektonskih usluga.

Javna nabava obuhvaća različite faze provedbe, koje uključuju slijedeće korake:

Korak 0	- Planiranje nabave
Korak 1.1	- Određivanja obveznih osnova za isključenje u skladu sa zakonom
Korak 1.2	- Određivanja uvjeta sposobnosti
Korak 2	- Određivanja tehničkih specifikacija
Korak 3	- Kriteriji za odabir ponude

Kroz cijelu dokumentaciju o nabavi, a posebice na kriterije za odabir ponude, moraju se primijeniti načela:

- i) jednakog tretmana,
- ii) transparentnosti,
- iii) razmjernosti
- iv) nediskriminacije

Sudska je praksa jasno ustanovila da kriteriji koji se odnose na uvjete sposobnosti moraju biti jasno odvojeni od onih koji se odnose na odabir ponude.

Kod odabira ponuditelja temeljem ekonomski najpovoljnije ponude, preporučuje se korištenje referencama tvrtke kao uvjetom sposobnosti (Korak 1.2), kvalifikacijom i brojem stručnjaka kao tehničkim specifikacijama (Korak 2) te referencama stručnjaka kao kriterijima za odabir ponude (Korak 3).

Postoji uska veza između uvjeta koje postavljamo u koracima 1.2., 2. i 3. Ako upotrijebimo primjer tehničkih specifikacija koje se odnose na stručnjake (korak 2.) i kriterija za odabir ponude (korak 3.),

povezanost se očituje na sljedeći način: tehničke specifikacije mogle bi uvjetovati da nominirani stručnjaci imaju određenu razinu obrazovanja ili druge stručne osposobljenosti. Kriteriji za ocjenjivanje ponuda (korak 3) definiraju se za dodatne zahtjeve prema stručnjacima koji će pružati usluge.

U tom slučaju, kao kriteriji za odabir treba uključiti ocjene stručne sposobnosti temeljene na stvarnim referencama pružatelja usluge, prema stručnim kriterijima ocjene referenci, i to **bez vremenskog limitiranja referenci**, u odnosu na vrijeme objave natječaja ili ograničavajući reference samo na one u sustavu javne nabave.

Ocjenjuje se da stručnjak s duljim vremenom i iskustvom povećava kvalitetu pružanja usluga, pa bilo kakvo vremensko limitiranje stavlja u nepovoljan položaj stručnjake koje u posljednje vrijeme nisu vršili usluge kroz sustav javne nabave ili nisu izvršavali određenu vrstu usluge.

S druge strane, što je čest slučaj, postoje stručnjaci koji iz bilo kojeg razloga nisu realizirali projekte koje su izradili, pri čemu realizacija projekta nije ovisila o kvaliteti njihove usluge.

Dokaz referenci može biti potvrda Investitora o učinjenoj usluzi ili drugi pismeni ili slikovni prikazi koji dokazuju navode referenci.

Uvjeti koji se odnose na stručnjake koji će pružati usluge ne mogu se koristiti nekoliko puta u dokumentaciji o nabavi. Ukoliko su ovi uvjeti prethodno bili definirani kao uvjeti sposobnosti ponuditelja ili će biti korišteni kao kriteriji za odabir ponude ne mogu se koristiti prilikom definiranja tehničkih specifikacija.

5. PREPORUKE ZA ODABIR PRIMJERENOG POSTUPKA JAVNE NABAVE ARHITEKTONSKIH USLUGA

Uvažavajući specifičnosti arhitektonskih usluga, procedura odabira isporučitelja tih usluga mora osigurati slijedeće pretpostavke:

- visoka kvaliteta usluge,
- arhitektonska vrsnoća,
- održivost,
- funkcionalnost
- ekološki, socijalni i drugi kriteriji
- ekonomičnost,
- obveza da se svim ponuditeljima koji ispunjavanju tražene uvjete pruži jednaka prilika za nadmetanje za obavljanje usluga,
- obveza transparentnosti postupka odabira

1. PROJEKTNi NATJEČAJ KAO PREDUVJET ODABIRA PREGOVARAČKOG POSTUPKA BEZ PRETHODNE OBJAVE POZIVA NA NADMETANJE

Projektni natječaj je najprimjereniji odabir postupka javne nabave arhitektonskih usluga.

„Hrvatska ima stoljetnu tradiciju provođenja arhitektonskih i urbanističkih natječaja kao metode kojom se, putem pozitivne konkurencije, omogućava odabir najboljeg idejnog rješenja, potiče raznolikost pristupa i ideja, kreativnosti i inovacije, u cilju ostvarenja krajnjeg rezultata – visoke kvalitete izgrađenog prostora.

Najbolji rezultati na području arhitekture i urbanizma ostvareni tijekom dvadesetog stoljeća temeljem provedenih natječaja postali su kulturna baština, afirmirajući tako nacionalni identitet.

Natječaj kao metoda odabira najkvalitetnijeg arhitektonskog i/ili urbanističkog rješenja osigurava demokratsku i transparentnu proceduru te participaciju zainteresirane javnosti od faze utvrđivanja natječajnog programa do javne rasprave i izložbe radova, što sve pridonosi podizanju društvene svijesti o značaju kvalitetno izgrađenog prostora.

Natječaji predstavljaju izazov neposredna uspoređivanja radova svih natjecatelja. Oni su kao metoda kojom se podiže razina arhitektonske vrsnoće podjednako pogodni za rješavanje kako zahtjevnih tako i jednostavnijih projektnih zadataka.

U cilju postizanja visoke kvalitete izgrađenog prostora potrebna je sustavna i kontinuirana afirmacija natječaja kao provjereno najbolje metode kojom se osigurava arhitektonska vrsnoća.

Naručitelji javnih zahvata u prostoru trebaju predvoditi svojim primjerom te provoditi javne arhitektonsko-urbanističke natječaje, u pravilu, za sve zgrade, građevine, javne prostore i koncepte prostorno-planskih rješenja kao i za inženjerske zahvate koji su od posebnog značaja za kvalitetan razvoj i uređenje prostora. Arhitektonske politike Republike Hrvatske 2013. - 2020., Apolitika, Nacionalne smjernice za vrsnoću i kulturu građenja

S obzirom da samo stručna provedba natječaja osigurava postizanje krajnjeg cilja zbog kojeg se natječaji i provode – visoke kvalitete izgrađenog prostora, visoka razina provedbe natječaja mora biti osigurana u svim fazama od stručne pripreme natječajnog zadatka, stručnosti odabranih sudionika u provedbi natječaja, transparentnih postupaka vrednovanja natječajnih radova pa sve do realizacije natječajnih radova.

Zbog toga je Hrvatska komora arhitekata, na temelju članka 91. stavka (1) Zakona o arhitektonskim i inženjerskim poslovima i djelatnostima u prostornom uređenju i gradnji („NN 152/08, 49/11 i 25/13) i članka 38. stavka (2) alineje 1. Statuta Hrvatske komore arhitekata (NN 131/10 - pročišćeni tekst i 81/13) Hrvatska komora arhitekata 14. srpnja 2014. godine, donijela *Pravilnik o natječajima s područja arhitekture, urbanizma, unutarnjeg uređenja i uređenja krajobraza.*

Navedenim pravilnikom, utvrđuje se postupak raspisivanja i provođenja natječaja s područja arhitekture, urbanizma, prostornog uređenja, unutarnjeg i krajobraznog uređenja radi dobivanja najboljeg idejnog rješenja za natječajni zadatak te pronalaženja najboljih i najsposobnijih arhitekata i urbanista, arhitekata unutarnjeg uređenja i krajobraznih arhitekata za izradu daljnje potrebne projektne dokumentacije.

Nakon odabira prvonagrađenog rada, raspisivač natječaja obavezan je izradu daljnje projektne dokumentacije potrebne za građenje ili uređenje prostora koja je predmetom natječaja, pregovaračkim postupkom bez prethodne objave, povjeriti pravnoj ili fizičkoj osobi ovlaštenoj za projektiranje koju je naveo autor prvonagrađenog rada i koja se smatra ponuditeljem koji mora ispuniti uvjete obveznih osnova za isključenje u skladu sa zakonom (korak 1.1) i dokazati svoju sposobnost (Korak 1.2.), sukladno Zakonu o javnoj nabavi.

Procijenjena vrijednost nabave daljnje projektne dokumentacije izračunava se prema *Pravilniku o standardu usluga arhitekata* i mora biti navedena u oglasu o raspisu natječaja.

Ovaj Pravilnik sadrži odredbe u skladu s Direktivom 2014/24/EU, kojom se uređuje postupak javnih nabava za djelatnost građenja te nabavu roba i usluga, koje se odnose na pripremu i provedbu javnih natječaja za izbor najboljih i strukovno najprimjerenijih prostornih rješenja i zgrada za koje je priprema i provedba takvih natječaja obavezna ili stručno poželjna.

2. NATJECATELJSKI DIJALOG

Ukoliko provođenje postupka projektnog natječaja nije moguće iz određenih razloga, a ne postoji projektni program, zadatak i/ili idejno rješenje predmeta javne nabave, iznimno se može provesti odabir postupka javne nabave postupkom natjecateljskog dijaloga, putem kojeg se može obaviti javna nabava arhitektonske usluge u cijelosti temeljem kriterija ekonomski najpovoljnije ponude izražene omjerom cijene i kvalitete.

Postupak

U prvom dijelu provedbe provjere dokumentacije, natjecatelji moraju ispuniti uvjete obveznih osnova za isključenje u skladu sa zakonom (Korak 1.1), dokazivanje sposobnosti (Korak 1.2) i traženih tehničkih specifikacija (Korak 2).

Kako bi se zadovoljili Kriteriji za odabir ponude (Korak 3), natjecatelj je u obvezi uz cijenu za uslugu dati i traženo rješenje. Kriteriji za odabir najpovoljnije ponude (Korak 3) putem natjecateljskog dijaloga se vrši isključivo na temelju kriterija najboljeg omjera cijene i kvalitete:

1. Pod rješenjem kod natjecateljskog dijaloga javne nabave arhitektonskih usluga podrazumijeva se idejno arhitektonsko i/ili urbanističko rješenje, odnosno programsko rješenje za izradu prostornog plana, izraženo grafičkim i tekstualnim priložima po slobodnom izboru, koji najbolje opisuju predmet nabave, na najviše 3 stranice A3 formata.
2. Vrednovanje kvalitete rješenja se vrši temeljem ocjenjivanja, bodovanja kvalitativnih kriterija.
3. Unutar povjerenstva za odabir najpovoljnije ponude arhitektonskih usluga putem natjecateljskog dijaloga mora biti najmanje 1 do 3 stručnjaka (ovlaštena arhitekta, odnosno arhitekta - urbanista), čija je uloga vrednovanje kvalitete rješenja predmeta nabave (idejnog arhitektonsko-urbanističkog rješenja ili programskog rješenja za izradu prostornog plana).

Kvalitativni kriteriji za određenje omjera cijene i kvalitete za odabir ekonomski najpovoljnije ponude (Korak 3)

Svaki kriterij nosi određeni postotak vrijednosti (udjela), a njihov zbroj iznosi 100 bodova.

	NAZIV KRITERIJA	BOD	K(%)
1	Cijena	max.100	max. 20
2	Kriterij kvalitete A - Funkcionalne značajke rješenja:	24	24
	- ispunjenje zadanog projektnog programa		
	- organizacija prostora u skladu s tipologijom građevine		
	- ostvarenje racionalnih veza između funkcionalnih cjelina građevine		
	- iskoristivost unutarnjih i vanjskih prostora		
	- vrsnoća programskih smjernica za izradu prostornog plana, prvenstveno s aspekta javnog interesa – ako je primjenjivo		
3	Kriterij kvalitete B - Oblikovne značajke rješenja:	32	32
	- integracija urbanističkog koncepta u sliku i mjerilo grada		
	- oblikovna kvaliteta formiranih volumena		
	- prostorna kvaliteta unutarnjih i vanjskih prostora		
	- inovativne značajke rješenja (izbora materijala, konstrukcija, prostorna i tehničko - tehnološka rješenja)		
	- integracija programskog rješenja prostornog plana u odnosu na šire područje – ako je primjenjivo		
4	Kriterij kvalitete C - Ekonomičnost rješenja:	8	8
	- cijena gradnje/realizacije		
	- trošak životnog vijeka građevine – ako je primjenjivo		
	- održivost		
	- mogućnosti planiranja infrastrukturne mreže te povezivanje na postojeću infrastrukturnu mrežu – ako je primjenjivo		
5	Kriterij kvalitete D - Organizacija, kvalifikacije i iskustvo osoblja angažiranog na izvršenju određenog ugovora, ako kvaliteta angažiranog osoblja može značajno utjecati na razinu uspješnosti izvršenja ugovora; definirana sljedećim uvjetima:	16	16
	- ukupan broj referentnih (relevantnih) radova (prostorni planovi, studije, idejna rješenja, projekti, urbanističko-arhitektonski natječaji)		
	- ukupan broj nagrađenih (relevantnih) radova na urbanističko-arhitektonskim natječajima ili drugih stručnih nagrada		
	- ukupan broj realiziranih (relevantnih) radova / usvojenih prostornih planova		
	UKUPNO		100

Postupak bodovanja po kriterijima

1. Kriterij cijene

Maksimalna moguća vrijednost iznosi 40 bodova.

Izračun bodovne vrijednosti ponuđene cijene izvršit će se na način da se maksimalni broj bodova (100) dodijeli ponudi s najnižom cijenom. Ovisno o najnižoj cijeni ponude ostale ponude dobiti će manji broj bodova. Bodovi za ostale ponude se računaju sukladno sljedećoj formuli:

$$V_n = V_{\min} / V_{\text{pn}} \times 100$$

V_n = broj bodova za cijenu ponude koja se ocjenjuje (cijeli broj, bez decimala, s tim da se iznos jednak ili iznad 0,5 zaokružuje na veći broj)

$V_{\min}$ = najniža ponuđena cijena u postupku nabave

V_{pn} = cijena ponude koja je predmet ocjene

100 = maksimalan broj bodova

K_v = konačni kriterij cijene

$$\text{Konačni kriterij cijene } K_v = 20\% \times V_n$$

2. Kriteriji kvalitete

A_n = broj bodova dobiven za Kriterij kvalitete A : Funkcionalne značajke rješenja

B_n = broj bodova dobiven za Kriterij kvalitete B : Oblikovne značajke rješenja

C_n = broj bodova dobiven za Kriterij kvalitete C : Ekonomičnost rješenja

D_n = broj bodova dobiven za Kriterij kvalitete D : Organizacija, kvalifikacije i iskustvo osoblja

Formule za izračun ekonomski najpovoljnije ponude:

$$K_{A_n} = A_n / A_{\max} \times 24\%$$

$$K_{B_n} = B_n / B_{\max} \times 32\%$$

$$K_{C_n} = C_n / C_{\max} \times 8\%$$

$$K_{D_n} = D_n / D_{\max} \times 16\%$$

$(A, B, C, D)_n$ = broj bodova kriterija koji se ocjenjuje

$(A, B, C, D)_{\max}$ = najveći broj postignutih bodova

K_k = konačni kriterij kvalitete

$$K_k = K_{A_n} + K_{B_n} + K_{C_n} + K_{D_n}$$

3. Ukupan zbroj bodova

Ukupan zbroj bodova dobiva se kao suma bodova dobivenih za cijenu i bodove dobivene za predano arhitektonsko i/ili urbanističko rješenje, odnosno programsko rješenje za izradu prostornog plana:

$$K = K_v + K_k$$

Ponuda s najvećim brojem bodova je najpovoljnija ponuda.

3. OTVORENI I/ILI OGRANIČENI POSTUPAK JAVNE NABAVE

Ukoliko provođenje postupka projektnog natječaja ili natjecateljskog dijaloga nije moguće iz određenih razloga, ukoliko predmet javne nabave ne obuhvaća izradu idejnog rješenja odnosno programskog rješenja za izradu prostornog plana ili ono već postoji, najčešće se primjenjuje otvoreni ili ograničeni postupak javne nabave kod kojeg je obvezno primijeniti kao kriterij za odabir ponude ekonomski najpovoljniju ponudu.

Postupak

U prvom dijelu provedbe provjere dokumentacije, natjecatelji moraju ispuniti uvjete obveznih osnova za isključenje u skladu sa zakonom (korak 1.1), dokazivanje sposobnosti (Korak 1.2) i traženih tehničkih specifikacija (Korak 2).

Kako bi se zadovoljili Kriteriji za odabir ponude (Korak 3), natjecatelj je u obvezi dati podatke koji su traženi.

Udio cijene može iznositi najviše 20% u sustavu vrednovanja, a udio svih drugih kriterija kvalitete zajedno 80% vrijednosti. O međusobnom odnosu drugih kriterija kvalitete odlučuje naručitelj koji mora u dokumentaciji za nadmetanje navesti kriterije po redoslijedu važnosti i obvezno odrediti njihovu razmjernu vrijednost u ukupnom sustavu vrednovanja od 1% do 100% te način izračuna.

U skladu s preporukama *Vijeća arhitekata Europe (ACE)* broj selekcijskih kriterija, opseg potrebnih informacija i nivo razrade moraju se odrediti uzimajući u obzir zadatak, kompleksnost i druge karakteristike pojedinog projekta. Drugim riječima, broj i opseg selekcijskih kriterija za ponude projektiranja jednostavnog skladišta moraju se bitno razlikovati od, npr. onih za projekt bolnice. Vezano na sustav prostornog planiranja, selekcijski kriteriji moraju se razlikovati obzirom na razinu i obuhvat prostornog plana.

Odabrani kriteriji moraju biti relevantni za ocjenjivanje sposobnosti ponuđača usluga za izvođenje istih, tj. kriteriji moraju biti prilagođeni zadatku. Da bi se smanjilo troškove obiju zainteresiranih strana, Naručitelj mora ograničiti količinu materijala koji kandidati mogu predati uz prijavu za sudjelovanje.

Kod odabira izvršitelja arhitektonskih usluga projektiranja, postupci koji podrazumijevaju isključivo selekciju i kriterije nagrađivanja prema ekonomičnosti ponude, broju angažiranog stručnog osoblja ili broju referenci na određenom tipu građevina, prednost daju većim tvrtkama i tvrtkama specijaliziranim za izgradnju određene vrste objekata.

Dugoročno gledajući, na ovaj način se reducira konkurencija sužavanjem tržišta, smanjuje se broj novih izlazaka na tržište i tržišnih inovacija. Time se ne potiče kvaliteta i visoki nivo projektiranja.

Kriteriji se ne smiju zlorabiti za isključivanje iz natječaja arhitekata koji još nisu etablirani.

S druge strane, kod odabira usluga u sferi prostornog planiranja, o broju i strukturi angažiranog stručnog osoblja različitih struka značajno ovisi konačna kvaliteta izvršene usluge.

Sljedeće se ne može primijeniti na svaki ugovor, a promjenjivog je značaja u različitim situacijama. Ipak, načelno, kada neki Naručitelj želi postići kvalitetu prilikom pribavljanja arhitektonskih usluga, mora uzeti u obzir sljedeće točke:

- evidenciju priznatih dostignuća u arhitekturi, uključujući nagrade na natjecajima, stručne nagrade i priznanja, izvedene objekte, te izložbe radova;
- evidenciju izrađenih i usvojenih prostornih planova,
- evidenciju konceptualne sposobnosti u arhitektonskom projektiranju;
- iskustvo na objektima usporedive složenosti (nije nužno da budu istog tipa);
- razumijevanje konteksta izgradnje, uključujući prostornu usklađenost s postojećim okruženjem;

- razumijevanje prostorne kvalitete u odnosu na vanjski prostor;
- razumijevanje lokalnih/regionalnih mjesta i gradova, te odnos zgrada i urbanog konteksta;
- razumijevanje održavanja prirodnih uvjeta u izgrađenom okružju, uključujući projektiranje prirodne dnevne rasvjete, osunčanja, zaklona, prirodne ventilacije i kvalitetne akustike;
- razumijevanje projektiranja s mogućnosti univerzalnog pristupa (bez arhitektonskih barijera)
- razumijevanje lokalnog krajobraza, te odnosa građevina i prirode, kao i odnosa prema zaštićenoj kulturnoj i prirodnoj baštini;
- evidenciju arhitektonskih inovacija;

Naručitelj mora biti svjestan da stroži uvjeti za sudjelovanje smanjuju broj potencijalnih kandidata za odabir, što će rezultirati slabijom konkurencijom. Primjena i tumačenje ovih kriterija nije jednostavna, te zahtjeva znalačku procjenu.

Preporučuje se korištenje referencama tvrtke kao uvjetom sposobnosti (Korak 1.2), kvalifikacijom i brojem stručnjaka kao tehničkim specifikacijama (Korak 2) te referencama stručnjaka kao kriterijima za odabir ponude (Korak 3).

Unutar povjerenstva za odabir najpovoljnije ponude arhitektonskih usluga putem otvorenog ili ograničenog postupka, mora biti najmanje 1 do 3 stručnjaka (ovlaštena arhitekta, odnosno arhitekta - urbanista), čija je uloga vrednovanje relevantnosti priloženih referenci stručnog iskustva i sposobnosti ponuditelja.

Kvalitativni kriteriji za određenje omjera cijene i kvalitete za odabir ekonomski najpovoljnije ponude (Korak 3)

Svaki kriterij nosi određeni postotak vrijednosti (udjela), a njihov zbroj iznosi 100 bodova.

Obvezni kriteriji predstavljaju kriterije koji obvezno trebaju biti traženi u postupku nabave putem ekonomski najpovoljnije ponude.

Dodatni kriteriji mogu ali ne moraju biti traženi u postupku nabave, odnosno samo neki od tih kriterija mogu biti traženi za pojedinu vrstu nabave (npr. za nabavu usluge na zaštićenom kulturnom dobru, za odabir usluge na specifičnoj namjeni i sl.)

	NAZIV KRITERIJA	BOD	K(%)
1	Cijena	max. 100	max. 20
2	S1- Stručno iskustvo i sposobnost voditelja stručnog tima - projektanta arhitektonskog / krajobraznog projekta / odgovornog voditelja izrade prostornog plana / nadzornog inženjera:		40-60
	Obvezni kriteriji:		
	- ukupan broj referentnih (relevantnih) radova (izrađeni prostorni planovi, studije, idejna rješenja, projekti, urbanističko-arhitektonski natječaji) usporedive ili veće složenosti	1-10	
	- ukupan broj nagrađenih (relevantnih) radova na urbanističko-arhitektonskim natjecajima ili drugih stručnih nagrada, usporedive ili veće složenosti	1-10	
	- ukupan broj realiziranih (relevantnih) radova / usvojenih prostornih planova, usporedive ili veće složenosti i namjene	1-10	
	Dodatni kriteriji:		
	- ukupan broj referentnih (relevantnih) radova usporedivih prostorno - urbanističkih karakteristika	1-10	
	- ukupan broj referentnih (relevantnih) radova usporedive namjene	1-10	
	- ukupan broj referentnih (relevantnih) radova usporedivih arhitektonsko - oblikovnih karakteristika	1-10	
	- ukupan broj referentnih (relevantnih) radova usporedivih tehničko - tehnoloških karakteristika	1-10	
	- ukupan broj referentnih (relevantnih) radova usporedivih specifičnih karakteristika (zaštićeno nepokretno kulturno dobro, zaštićeno prirodno područje i sl.) – ako je primjenjivo	1-10	
	- dodatno obrazovanje ili iskustvo tehničkog stručnjaka za specifično područje – potvrda nadležnog tijela, certifikat i sl. – ako je primjenjivo	1-5	
3	S2- Stručno iskustvo i sposobnost člana stručnog tima 2 – voditelja ekspertnog područja:		10-15
	- ukupan broj referentnih (relevantnih) radova (izrađeni prostorni planovi, studije, idejna rješenja, projekti, urbanističko-arhitektonski natječaji) usporedive ili veće složenosti	1-4	
	- ukupan broj nagrađenih (relevantnih) radova ili drugih stručnih nagrada, usporedive ili veće složenosti – ako je primjenjivo	1-2	
	- ukupan broj realiziranih (relevantnih) radova / usvojenih prostornih planova, usporedive ili veće složenosti i namjene	1-4	
	- dodatno obrazovanje ili iskustvo tehničkog stručnjaka za specifično područje – potvrda nadležnog tijela, certifikat i sl. – ako je primjenjivo	0-2	

4	S2- Stručno iskustvo i sposobnost člana stručnog tima 3 – voditelja ekspertnog područja:		10-15
	- ukupan broj referentnih (relevantnih) radova (izrađeni prostorni planovi, studije, idejna rješenja, projekti, urbanističko-arhitektonski natječaji) usporedive ili veće složenosti	1-4	
	- ukupan broj nagrađenih (relevantnih) radova ili drugih stručnih nagrada, usporedive ili veće složenosti – ako je primjenjivo	1-2	
	- ukupan broj realiziranih (relevantnih) radova / usvojenih prostornih planova, usporedive ili veće složenosti i namjene	1-4	
	- dodatno obrazovanje ili iskustvo tehničkog stručnjaka za specifično područje – potvrda nadležnog tijela, certifikat i sl. – ako je primjenjivo	0-2	
5	S2- Stručno iskustvo i sposobnost člana stručnog tima 4 – voditelja ekspertnog područja:		10-15
	- ukupan broj referentnih (relevantnih) radova (izrađeni prostorni planovi, studije, idejna rješenja, projekti, urbanističko-arhitektonski natječaji) usporedive ili veće složenosti	1-4	
	- ukupan broj nagrađenih (relevantnih) radova ili drugih stručnih nagrada, usporedive ili veće složenosti – ako je primjenjivo	1-2	
	- ukupan broj realiziranih (relevantnih) radova / usvojenih prostornih planova, usporedive ili veće složenosti i namjene	1-4	
	- dodatno obrazovanje ili iskustvo tehničkog stručnjaka za specifično područje – potvrda nadležnog tijela, certifikat i sl. – ako je primjenjivo	0-2	
6	S2- Stručno iskustvo i sposobnost člana stručnog tima 5 – voditelja ekspertnog područja:		10-15
	- ukupan broj referentnih (relevantnih) radova (izrađeni prostorni planovi, studije, idejna rješenja, projekti, urbanističko-arhitektonski natječaji) usporedive ili veće složenosti	1-4	
	- ukupan broj nagrađenih (relevantnih) radova ili drugih stručnih nagrada, usporedive ili veće složenosti – ako je primjenjivo	1-2	
	- ukupan broj realiziranih (relevantnih) radova / usvojenih prostornih planova, usporedive ili veće složenosti i namjene	1-4	
	- dodatno obrazovanje ili iskustvo tehničkog stručnjaka za specifično područje – potvrda nadležnog tijela, certifikat i sl. – ako je primjenjivo	0-2	
	UKUPNO		100

Postupak bodovanja po kriterijima

4. Kriterij cijene

Maksimalna moguća vrijednost iznosi 100 bodova.

Izračun bodovne vrijednosti ponuđene cijene izvršit će se na način da se maksimalni broj bodova (100) dodijeli ponudi s najnižom cijenom. Ovisno o najnižoj cijeni ponude ostale ponude dobiti će manji broj bodova. Bodovi za ostale ponude računaju sukladno sljedećoj formuli:

$$V_n = V_{min} / V_{pn} \times 100$$

V_n = broj bodova za cijenu ponude koja se ocjenjuje (cijeli broj, bez decimala, s tim da se iznos jednak ili iznad 0,5 zaokružuje na veći broj)

V_{min} = najniža ponuđena cijena u postupku nabave

V_{pn} = cijena ponude koja je predmet ocjene

100 = maksimalan broj bodova

K_v = konačni kriterij cijene

$$\text{Konačni kriterij cijene } K_v = 20\% \times V_n$$

5. Kriteriji kvalitete

Kod određivanja kriterija za ocjenu stručnosti projektanta arhitektonskog projekta/krajobraznog projekta i odgovornog voditelja izrade prostornog plana, broj i vrsta kriterija koji se primjenjuju ovise o specifičnim karakteristikama predmeta nabave. Pri tome su obvezni kriteriji oni koji se koriste obavezno, dok su dodatni kriteriji oni koji ovise o specifičnostima pojedine usluge.

Klasificiranje prostornih planova prema stupnju složenosti, a vezano na članak 18, *Pravilnika o standardu usluga ovlaštenih arhitekata*.

Maksimalna moguća vrijednost svake stavke kvalitete:

1 = broj bodova dobiven za izradu DPU-a

2 = broj bodova dobiven za izradu UPU-a zona izdvojene namjene

3 = broj bodova dobiven za izradu UPU-a naselja

4 = broj bodova dobiven za izradu GUP-a i PPUO

5 = broj bodova dobiven za izradu PPUG, PPUVG, PPŽ i PPPPO

uključivo i njihove izmjene i dopune.

Klasificiranje zgrada prema stupnju složenosti za poslove arhitektonskog projektiranja zgrada definirano je člankom 45, *Pravilnika o standardu usluga ovlaštenih arhitekata*.

Maksimalna moguća vrijednost svake stavke kvalitete:

S1 = broj bodova dobiven za Stručno iskustvo 1

S2 = broj bodova dobiven za Stručno iskustvo 2

S3 = broj bodova dobiven za Stručno iskustvo 3

S4 = broj bodova dobiven za Stručno iskustvo 4

S5 = broj bodova dobiven za Stručno iskustvo 5

Formule za izračun ekonomski najpovoljnije ponude:

$$KS1 = S1 / S1, \max \times 40\% (\text{ili više})$$

$$KS_n = S_n / S_n, \max \times 10\% (\text{ili više})$$

Sn = broj referentnih radova koji se ocjenjuje
Smax = najveći broj referentnih radova

Ks = konačni kriterij stručno iskustvo

Ks = KS1+KS2+....+KS_n

6. Ukupan zbroj bodova

Ukupan zbroj bodova dobiva se kao suma rezultata dobivenih za cijenu i bodove:.

K = Kv + Ks

Ponuda s najvećim brojem bodova je najpovoljnija ponuda.

ZAKLJUČAK

„Materijalna svjedočanstva hrvatskog identiteta dovoljna su da se shvati nužnost ne samo očuvanja i zaštite već i njihove uloge kao pokretačke iskre u razvojnem procesu suvremenog arhitektonskog izraza. Zato je nužno postaviti osnove pristupa i kretanja u svim varijantama postojećih ostvarenja da bi unutar njih stvaralački poriv novuma koji dolazi mogao dostići vrijednosti identiteta. Kulturološko naslijeđe nije mrtva prošlost, nego živa osnova građenja budućnosti. Vrijednosti naslijeđa moraju biti sačuvane, a suvremene mogućnosti i stremljenja samo obogaćuju dani trenutak ostvarenjima čitljiva identiteta koji postaje trajan put razvoja. Sučeljavanje prošlog i suvremenog, svjetskog i regionalnog nije sukob, nego predstavlja otvorena vrata novih mogućnosti. Da bi se taj put mogao ostvariti, moraju se definirati osnovni postulati koji određuju i pristup arhitekturi i njezinu kreativnu razinu i nužnost prosudbe vrsnoće. U procesu koji omogućuje građenje oni moraju biti prisutni u svim svojim komponentama.“ akademik Boris Magaš